

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

UDVARHELYMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI, SZÉPIRODALMI, AZ UDVARHELYMEGYEI GAZDASÁGI EGYLET, A SZÉKELYFÖLDI ELSŐ BAROMFITENYÉSZTŐ ÉS MÁS EGYLETEK KOZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyleti tagok és községi előjárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon

Egy példány 10 fillér.

Telefon

FŐSZERKESZTŐK:

Dr Gyarmathy Dezső,
földbírtokos.

Dr Kállay Tamás,
ország. képviselő.

Dr Hinléder Fels Ernő,
ország. képviselő.

Dr Pál Ernő,
ügyvéd.

Dr Viola Sándor,
ügyvéd.

SZÉPIRODALMI FŐMUNKATÁRS: **Fülei Sz. Lajos.**

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 15. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért, más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyílt-tér sora 1 K.

M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10,489. szám.

Az adminisztrátor beiktatása.

Írta: Ugron Zoltán.

A november 14-iki közgyűlés mozgató motivumai tisztázva kell hogy legyenek a közönség előtt, nehogy a kép, mely némely fázisában csunya volt, esetleg oly interpretátorra akadjon, ki vizsgáztatás szinben tüntetné fel azt.

Az obstrukcióra reá voltunk kényszerítve azok által, kikre a nemzeti ellenállás széles mértékben joggal bazirotak s kik az utolsó gyűlésen gyáván megfutottak, kivéven ezáltal a többséget kezeinkből arra, hogy a vármegye méltóságának megfelelő határozatokat hozzunk.

Nem elégedtek meg ezzel, de lehetetlenné tették az ügyrendcsalárd alkalmazása által még egy méltóságteles nyilatkozat, vagy kisebbségi tiltakozás megtételét is.

Igy nem adatván mód arra, hogy pártunk a jegyzőkönyvben nyomot hagyó dolgot mivelhessen. Kénytelenek voltunk egy oly módszerhez folyamodni, mely szertelensége által mindenha jelezze, hogy Udvarhely vármegyében voltak férfiak, kik az önkényuralom küldöttét nem félték s megtették legalább annyit, hogy ha a megye becsületét nem is, de legalább a magukét megmentették.

Hiszem, hogy e világos felállítás a célnak, igazolni fogja a zavaros eseményeket, mert hisz sziszifuszi munka 30—40 embernek, abból alig 10 hosszabb lélekzetű szónoknak egy erőszakoskodó vezetés és a többségnek furfangos módon kihasznált félelmével egy gyűlést 12 órán át huzni. Minden ilyen harc ki kell hogy használja a humort és az élénkség fentartása nem egy léha tettét vet felszínre.

De kérdem én, azok számíthatnak-e a komoly elemek címére, kik a hatalom első megnyilatkozása előtt meghunyászkodtak s annak érdekében keresztülgázoltak törvényen, jó izlésen, következetességen, áttatván magukat egy oly felfogással, hogy régi álláspontjuk az általános bizalmatlanság az alkotmányellenes kormány ellen fennáll, — de ők szeretett barátjukat installálják.

Magyarország legjobbjai az országnak jelen helyzetéből való

kivezetésének egyetlen módját a passzív rezisztenciában találják Béccsel szemben. Ellenben meg-törőivel szemben, úgy a kormány, de főképen annak elérhető eszközeivel az adminisztrátoroknak a legkézzelfoghatóbb aktivitást.

Hát nem fejtetőre állított okoskodás azok részéről, kik eddig a vezérbizottság határozatait normatíva képpen többször dokumentálva elfogadták, rezervába léptek barátokkal, a megye szülöttjével szemben, nem is szólva azokról, kik hozsánával és örült dervis-táncsal fogadták?

Hiszem nem lehet a magyar ügynek ártalmasabb ellenele, mint kinek külső körülményei sikerre engednek következtetni.

Hisz a félelem nem mindig gyávaság, de előre látás. Lehet-e kegyetlenebb közege egy törvénytelen kormánynak, mint aki ellenfelei gyöngéjét ismeri és lelkiismeretlenül támaszkodik egy oly pártra, melyről tapasztalatból tudja, hogy minden hatalomtól kitartatta magát.

Az ügy komolysága, ha megfontolást is ajánlott, féktelenségig kellett fokozódjék az ellentállás, melyet a hazafiak életösztöne hívott elé.

Gyöngé tehetségem szerint részt vettem e harcban, kérem társaimat, ne vegyék el egyetlen babérom sem, de adjanak inkább a magokéból, hisz ez az ember, ki családom nevét viseli, kinek egy fiam keresztnevét is nyerte, hazája után nekem vétett legtöbbet.

Sebekkel mentem a harctérre, melyeket Ugron János ejtett rajtam, mikor a rokoni érzést össze szaggatta a kinevezés elfogadása által; még több sebbel jöttem el, mikor az ügy érdekében tett erőfeszítés a kötelekeket sebeimről leszakgatta.

Enyhülést csak a hit ad, melyet a költő így fejez ki: „Mert jönni kell és jönni fog egy jobb kor stb.”

A távollevők.

Udvarhelyvármegye árvasága megszűnt. A darabontok jóvoltából van már főispánja, aki a közgyűlés határozata szerint a „szeretett” jelzőt is igénybe veheti.

A november 11-iki közgyűlés el-

lentébe helyezkedve a nemzeti ellenállás ügyében hozott korábbi határozataival és nemzeti érzelmeivel, elhatározta, hogy a megyefőnököt minden szó nélkül beiktatja s ez a határozat az ellenzék minden ellenállása dacára foganatba is ment.

A felől mindenki biztos lehet, hogy a november 11-iki határozat nem a vármegye közönségének akaratát fejezi ki. Biztosak lehetünk a felől is, hogy az ellenzéki szellem, az ország gazi érdekeiért való lelkesedés az alkotmányhoz való ragaszkodás Udvarhelyvármegye lakosságában ép oly erős, mint az ország azon vármegyéiben, a hol a nemzeti szellemet soha sem altatták el, hanem folyton ébren tartva táplálták és fejlesztették.

Hogy mégis megeshetett az ország egyik legmagyarabb vármegyén az a gyalázat, hogy a törvénytelen kormánynak a nemzeti akarat letörésére ideküldött cselédjét beeresztették, sőt hódolattal fogadták, azt egyrészt annak tulajdonítom, hogy a nemzeti öntudat és lelkesedés, mely más vármegyékben rég időktől fogva lobogva lángolt, itt hosszú ideig tartó mesterséges elfojtás után, csak a közelmúlt időben éledt föl s épen ezért még nem volt ideje arra, hogy a vármegyét az oda nem való alakoktól megtisztítsa.

Másrészt azonban be kell ismer-nünk, hogy nagyon sokan épen az által nyújtottak segédkezet a mindenre kapható, minden kormányt támogató elemeknek a győzelemre, hogy távol maradtak a közgyűléstől.

Ha akármilyen apró-cseprő ügyekről van szó, nem tűnik föl a részvételtelenség, de mikor minden törvényhatóság maga a magyar állam, mert a parlament nemléteben itt folyik az ország ellenállása, akkora közgyűléstől való távolmaradás bűn a haza ellen, egyenlő az ellenséggel való cimborálással, az árulással.

És kétszeres bűn a nemtörődömség olyan helyen, mint Udvarhelyvármegye, ahol évek óta csak személyes politikát folytattak, minek következtében a közszellem erőtlenné, az ellenzék gyöngé s minden főispán valóságos kis király volt.

Ilyen vármegyében, ahol a bizottsági tagok nagy része csak játékszer a főispán kezében, egész biztosan lehetett arra számítani, hogy berendelnek mindenkit, aki berendelhető és fölhasználják az igazi közakarat elnyomására, a nemzeti becsület megcsufolására.

Miért nem jöttek tehát be azok a bizottsági tagok, akik eddig részesei voltak a nemzeti küzdelemnek? Miért hagyták cserben a döntő pillanat előtt azt a zászlót, a melyre a nemzeti becsület, a nemzeti holdogulás van felírva? Miért engedték, hogy a minden nemzeti érzéstől idegen, politikailag megbízhatatlan, elv és karakter nélkül való, mindig a hatalom pártján álló egyéniségek ismét érvényesülhessenek?

Vagy azt hiszik, hogy eleget tesznek a haza iránt való köteleességüknek, ha ellenzéki ujságot olvasva, helyeslőleg bólintgatnak, otthon vagy a kaszinóban szidják a kormányt, hangzatos határozatokat hoznak a nemzeti ellenállásról s aztán mikor arra kerül a sor, hogy ezt az ellenállást meg is valósítsák, akkor szépen félreállanak?

Aki ennyit elégnék tart, az nem gondolkozik különül, mint a minden kormányt támogató, mindig földszinen uszó és érvényesülő, kitartott heloták.

Ilyen bizottsági tagokra pedig sem a vármegyének, sem az országnak nincs szüksége.

Dr Pál Ernő.

A politikai helyzetről.

A gazdaságok netovábbja.

A kormány az ő fegyverbarátjaival: a nemzetközi szociálistákkal oly messze ragadtatja magát, mely csak a tömlőben végződhetik.

A koalíciós ellenzék több tagja rándult le Pécsre Apponyi vezetése alatt. 20—25 ezer ember várta az ellenzék jeles férfait, hogy meghallgassák Apponyi, Wlassics felvilágosításait a politikai helyzetről. Szégyenletes dolog, de kaptak 300-ra menő nemzetközit, kik e férfias tüntetést nemcsak megzavarni törekedtek, de bicskákkal felfegyverkezve törtek Apponyi felé. Az ellenzék igen nagyszámú közönsége azonban megvédeni a vezért, reá támadt a szemét népre és azok, mint orgyilkosokhoz talál, örült gyorsasággal hagyták ott az őket leleplező hazafias közönséget.

Ezen orvtámadásért a lapok egyenesen a kormányt és a kormány baranyamegyei megbízottját br. Fejérváry Imrét teszik felelőssé, ki a katonaságot hátra hagyatta az indóháznál, előre bocsátotta Apponyit követőivel és a hozzája furakodó nemzetközikkal, csupán kevés számú rendőrt hagyva ott. Amint irtuk, a párthivek ébersége mentette meg, hogy az orgyilkosok kése gyászt nem hozott nemzeti ügyünkre.

Harc az alkotmányért.

A haza minden részében nemes küzdelem foly az alkotmányért. Van ugyan minden megyében gyászmagyar, ki vállalkozik mulólagos anyagi előnyökért, de ezek ép saját megyéjük polgárai által sujtának a legnagyobb megvetéssel. Így Kolozsmegye főispánját még a családjá is megtagadja.

Kassa város 13-án installálta a főispánját. De miként? Gróf Pongrácz Ferenc lett kinevezve, ki a polgármesterrel és polgármester-helyettesével előre megállapodva várta a végszót, hogy bármilyen zavar között is letegye az esküt. Kassa hazafias közgyűlése azonban nem várva be a végszót, felfüggeszti a polgármestert és helyettesét, eltávozik a gyűlésteremből. A főispán most a polgármester kíséretében visszalopózik és két tanu előtt leteszi az esküt.

Az operett alakok száma szaporodik, a nemzeti ellenállás pedig erősbödik.

Csendesítik a vármegyét.

Az udvarhelymegyei „haladó-párt” két szónoka közül az egyik a 11-iki közgyűlésen azzal indokolta Ugron János főispánságát, hogy ez a megye csendességét fogja szűlni. Hogy mit értett alatta, nem tudom, de hogy a közvéleményt félreértette, azt tudtam akkor, most pedig láthatja ország-világ, 14-ikére volt kitűzve a főispán beiktatása. A megye aprajagya tudta, hogy ennek megtörténte a megye gyalázatát vonja maga után. De dacára az abszolutizmus szolgálatában levő Fejérváry-kormányának, szeretjük hangoztatni, hogy alkotmányos országban élünk. Alkotmányos országban pedig a többség elve győz, mi nem követjük az uralkodót és kormányát, ezért akceptáljuk a többség határozatát, mely leginkább megyei hivatalnok, jegyző, tanító és félrevezetett választókból állott ugyan, de kimondotta az Ugron János installálását.

Ezzel szemben a törvényhatóság igazi független eleme, ha nem is tudta a vármegye becsületét megővni, törekedett a saját reputációját megmenteni.

A megye alispánja kirekesztve a törvényhatóság terméből Udvarhely város polgárságának férfi-tagjait, a megyeházat körül zárta csendőséggel és minden eshetőségre elkészülve, két század katonaság volt készenlétbe tartva.

Mondanom sem kell, hogy ez a kedélyeket minő csendes puskaporos hangulatba hozta. Pontban 10 órakor nyitotta meg a közgyűlést az alispán, közelében helyezve el már a korai órákban a főispánt, a terem belalakját megváltoztatva, a főispán elnöki állványát egy melléktérbe ajtajához helyezték. A tokány déli 12 órára megrendelve. Egy szóval minden ügyesen elrendezve, hogy csakhamar főispánt kapjanak, de kifelejtették az ellenzék, a nemzeti küzdők tekintélyes csapatát.

Az ellenzék obstruált a szó szoros értelmében és mivel tere szűkre volt szabva, Hollaki főispán bucsulevelével foglalkozott. Hozzá szólott Dr Valentsik, Dr Gyarmathy, Ugron Zoltán, Lukácsffy István, Ugron Ákos, Dr Kovácsy, Papp Mózes, Orosz Lajos, Deák Miklós, Dr Viola Sándor, Gyár-

fás, Báró Orbán Ottó, Gyertyánffy Gábor és Hlatky Miklós. Nincs miért felsorolnom azon érveket, melyek Hollaki volt főispán mellett és ellen felhozattak, a fő az, hogy az ellenzék hatalmas érvekkel mutatta ki, hogy Hollaki alkotmányos főispán volt, de az ujonnan kinevezett, már alapjában törvénytelen, az csupán a nemzet letörésére van kiküldve és beiktatása a megye gyalázata.

Falrahányt borsó volt, mert az örökké főispánt támogató párt csatlakozott Ugron Jánoshoz és ez által a nemzetet letiporni akaró kormányhoz. Végül is a Hollakira vonatkozó ügy az állandó választmány javaslatával, mely a bucsúirat jegyzőkönyvbe vezetését javasolja, este 9 órakor befejeztetett.

Most következett Ugron János beiktatása. Szánandó kép, szánandó ember. A miniszteri leirat felolvasása után beoson Ugron János és valamit elkezd mondani, azt mondják esküt, de az óriási zűrzavarban a legközelebbi szomszédjai sem hallják. Kétségbe is vonjuk, hogy az eskü lett volna, hisz oly gutaütés által környékezett embert láttunk az Ugron János porhüvelyében, kit képtelennek tartunk két szó elmondására. Az állítólagos eskü elmondása után lerogyott székére, többen úgy állítják, elnöki elfoglaló beszédet akart mondani, de a nagy tumultusban ez sem sikerülve, hivei — mert most még vannak ilyenek is — kivezették, az ellenzék hatalmas átkozódásai között.

JEGYZETEK.

Arepirító szegénybélleg. nemzeti becsstelenség folyt a Udvarhely vármegye nemzeti érületén. Márosvásárhely egyik tekintélyes lapja a „Független Székelység” így kiált hozzánk: „A hazafiatlan Udvarhely-megye elhatározta, hogy az ujonnan kinevezett főispánt installálja... Udvarhelymegyétől ezt a határozatot nem vártuk. Hát már a széke-lyek között is ott van a konkoly?... Fáj a lelkünk és szegyeljük s velünk együtt szegyenli minden jó érzésű hazafi, hogy a Székelyföld anyavármegyéjében megesett ez a hazafiatlanság és hogy az ország legmagyarabb vármegyéjével történt meg ez a csufság. Nem rajtunk mult, hanem azokon, akik előbbre valónak tekintették saját énjüket, mint a haza alkotmányát, a haza üdvösségét. A vármegye alkotmányosan választott tisztviselői közül csupán két bátor és férfi szavát megtartó tag maradt, akik következetesek voltak előbb hozott lelkes, minden tekintetben hazafias határozatukhoz s nyíltan, férfiasan meg merték mondani, hogy *fizetésükért megsejtszolgálnak, de hazafias* érzületük, meggyőződésük nem eladó. Szomorú állapot, megdöbbentő dolog, mely azt igazolja, hogy vidéki törvényhatósági bizottságaink legkevésbé sem képviselik a vármegyék közönségének hazafias érzelmeit. Nem képviselik, mert arra nem képesek. Nem képesek, mert a legtöbbjét a hivatali presszió bármily hazafiatlan határozati javaslathoz való hozzájárulásra rászoríthatja. Bárki végig tekint azon gyászos névsoron, amelyet a „Székely-Udvarhely” ma lt számának címodalán gyászkeretben mutatott

be, könnyen meggyőződhetik állításunkról, ha szegényes viszonyainkat csak egy kissé ismeri. Meggyőződhetik, hogy nem annyira a teljes hazafiatlanság, mint inkább a kenyer és befolyás elvesztése miatt való félelem volt az oka, hogy a hivatalos falanx, mely közelében érezve a bár alkotmányellenes és így törvénytelen hatalmat, örökölt természetét megtagadni nem bírta és szelid bárány módjára — annak árnyékában meghűdött... Koldussá, puha lelkűvé tett az osztrák nálunk is sokakat. Elfajult a székely vér!...

„A golyó és akasztófa” ideje rémesen közelget. A kimondhatatlan nyomor és szenvedés korszaka kéddén beköszöntött — Ugron János császári biztos ugynevezett »beiktatása« alkalmából. Csendőri szuronyok villogtak Székelyudvarhelyt, a vármegye székhelyén. Már kora reggel szuronyos csendőrök csoportjai cirkáltak. A város képe valóságos csatatér benyomását keltette. A császári biztos »beiktatása«-nak nagy napja volt. A káposztafők és zöldággal telt szekerek között hivatalos léptekkel jövő-menő csendőröket mindenki megbámulta és még a Szejkó-vízét szállító bivalok is buszemekkel tekintettek a hivatalos hatalom kirendelt közegeire. Csodálkozak. Minek ez a szokatlan parádé?! Az inspekciós rendőrök még sokkal tekintélyesebbnek gondolták magukat s legalább is két octávával magasabb hangon beszéltek a közönséges halandók felé; kvártélyozták az elarusításra behozott vörös hagymakoszorúkat, melyekből a keddi hetivásáron most feltűnő mennyiség terült el a piacon. Mintha a csendőrök, rendőrök és hagymakoszorus asszonyok is sejtették volna, hogy ma van a császári biztos »beiktatása«... Mäskor, midőn alkotmányos időben valóságos főispáni beiktatás volt, nemzeti lobogók hirdették a magyar érzéstől lángoló hazafiságot. Most azonban ez csak a szegényérzethöz sejtethető. Még az ég is könnyezett, siratta vértel megszentelt alkotmányunkat, melyért valóságos szóharchban küzdöttek vármegyénk jobb érzésű honfiai. Halálapadtság környékezte a nemzeti ügy ellen mélyhallgatással tünető tábor, mely a »beiktatás« napján este 9 órakor valósággal belopta »kedves halott«-ját a közgyűlési terembe. Ugy tetszett, mintha az utolsó kenetet adták volna fel neki: a halott arcú, fekete-sárga császári biztosnak. Köréje sorakoztak szolgálatkész udvaroncok. Azt akarták mutatni, hogy ők az igazi alázatos szolgák. No hát ezt fényesen is beigazolták, csak a lelkük maradt üres, mint az elfásult, önmagával meghasonlott hazaárulóké... A haza pedig tovább él és kidobja magából a salakot...

Mosakodás. Az „Udvarhelyi Híradó”-nak haladópartívá való átvétele nem sikerült úgy, amint szeretne volna... Ez okból látszólag »független« marad még egy rövidke ideig, mert úgy vette észre, hogy a jelenlegi »politikai atmoszféra« nem igen alkalmas ilynemű metamorfozisosokra. El akarja hitetni csekély számu olvasóival, hogy *tévedett*, nem az volt a szándéka, mint a mit *tényleg* írt... Szóval a *gondolata* a nemzeti küzdelem tábo-

rában volt, de a *keze* a husos fazekat fogta... Mi *ezt* a világot sem vonjuk kétségbe; sokkal jobban ismerjük mi is nemes intencióit — a husos fazék erányában... Beismeri, hogy Ugron Jánosról melegebb hangon írt, mint kellett volna, azt azonban elhallgatta ravaszul, hogy *ezt a melegebb hangot az új főispán rendelte meg*, mert különben nem vett volna meg 250 példányt az „Udvarhelyi Híradó”-ból. Tudnia kellett, hogy az a 250 példány a hazafias bizottsági tagok megtevesztésére volt szánva, aminthogy tudta azt is, hogy az alispán fogja azokat el Expediáltatni — a megyeházáról. Tehát segédkezett nyújtott a nemzeti ellenállás letöréséhez. Ez a csunya, de mindenesetre jövedelmező üzlet csodálatosképzéért jött létre, mert az „Udvarhelyi Híradó” a »határozott nemzeti iránynak megalkuvást nem tűrő hive...“ Nem alkudott, ezt is elhiszszük neki, mert a husos fazék környékén ez nem szokásos, mindenki kap abból a fazékból bőven, *a ki a józsénnél segítkezik*... Ezen megtörtént tények után sem érti azt, hogy miért hagyták fakepnl a főszerkesztő és szerkesztőségi tagok, mikor »intenciói becsületesek és tiszták?« Mi meg-sugjuk neki. Azért, mert azoknak — mint lemondó-levelükben írták is — *tényleg* a »megalkuvást nem tűrő nemzeti irány a céljuk« és a tapasztaltak után nincs alkalmuk arra, »hogy minden megjelenő cikkről előzetesen tájékozást szerezzenek...“ Mindezekből mi következik hát? Nem az, hogy a felelős szerkesztő őket is meg akarta tévesztetni azokkal a meleg hangu cikkekkal? Végül még azt a konfidens megjegyzést teszi az a haszonpárti ujság, hogy mi azzal nem haszáltunk a nemzeti ügynek, hogy a körmere koppintottunk. Hát ebben nincs igaza, de abban igen, hogy arra a meleghangú és együgyű cikkekre *tényleg* kár volt ennyi helyet pazarolni, de mégis szükséges volt ez, mert az „Udvarhelyi Híradó” *segítette elő azt, hogy ilyen szegyen érte ezt a vármegyét*. És ezt jegyezzék meg jól a székelyek. Nekünk pedig önkénytelenül eszünkbe jut La Rochefoucauldnek ez a mondanása: »Vannak, akik ismerik ugyan együgyűségüket, de saját előnyükre jól tudják értékesíteni azt...«

KÜLÖNFÉLÉK.

Mikor az akasztófát faragják.

— TÓTH KÁLMÁN után. —

Mit faragsz Bécs, mit faragsz
Itt a késő éjjelen?
— Akasztófát faragok
Alkotmány függ majd ezen;
Ezeréves ősi fa.
Olyan erős, olyan ép,
S lassan ezen fojtja meg
Hitvány svaregelb söpredék.

Mit faragsz Bécs, mit faragsz
Itt a késő éjjelen?
— Akasztófát faragok
Minden megye függ ezen;
Ősi bástya, mostan is
Vívja százados jogát,
S most meg erre köti fel
A becstelen zsarnokság.

Mit faragsz Bécs, mit faragsz
Itt a késő éjjelen?
— Akasztófát faragok
Csomó törvény függ ezen;
Szent volt, mint a becsület,
Mindannyit eskü köti,
S ime most a szentelen
Becsstelenség felköti.

Mit faragsz Bécs, mit faragsz
Itt a késő éjjelen!
— Akasztófát faragok
A parlament függ ezen;
Megtisztult; — választáson
Pusztult a gaz mindenütt,
S felköti a „szemétnép“,
Kiknek nincsen Istenük.

Mit faragsz Bécs, mit faragsz
Itt a késő éjjelen?
— Akasztófát faragok
Ellenzék függ majd ezen;
Egytől-egyig mind vitéz
A hazáért halni kész,
Jaj, hogy meg meri ölni
A hazátlan gyülevesz.

Mit faragsz Bécs, mit faragsz
Itt a késő éjjelen?
— Akasztófát faragok
A sajtó függ majd ezen;
Szabadságát kivívták
Negyvennyolc évi ifjai,
Cenzor kézzel fojtja meg
Most néhány sehonnai.

Mit faragsz Bécs, mit faragsz
Itt a késő éjjelen?
— Akasztófát faragok
Az ifjuság függ ezen;
Csupa hazaszeretet,
Szívük olyan fenn dobog,
Egyetemről kiölik
Reakciós rektorok.

Mit faragsz Bécs, mit faragsz
Itt a késő éjjelen?
— Akasztófát faragok
Egész nemzet függ ezen;
Nagylelkű, mely nem tipor
Százados bőszen ellen,
Hagyja magát legyőzni,
S meghal Bécsnek kötelén.

Az Ur Isten verje meg,
Ne bocsásson meg nekik,
Kik e halás nemzetet,
S alkotmányát megölik,
S mindazon intézménynek,
Melynek most vesz élete,
Mindörökre örökre
Aldva legyen szent neve!

K. Mártonffy Imre.

— **Fáklyásmenet.** Vasárnap este óriási közönség részvételével faklyásmenet volt városunkban. S. O. Gáspár főgimnáziumi igazgató és Dr. Valentsik Ferenc tiszteletére. Az előbbi tanügyi előadója lévén az erdélyi róm. kath. státus gyűlésének, már reggel Kolozsvárra utazott s így a lelkes közönségnek meg kellett elégednie a faklyák fénye és zeneszó mellett történt tüntető felvonulással. Dr. Valentsik tiszti főügyész lakása előtt Dr. Kovácsy Albert ügyvéd tolmácsolta a közönség bizalmát és köszönetét, melyet a derék tiszti ügyész a nemzeti ellenállásban való következetes kitartásával kiérdemelt. Dr. Kovácsy tüzes szónoklatára nyugodt lelkiismerettel, hazafias lelkesedéssel válaszolt az ünnepeket és megköszönte a kitüntető bizalmat, melyre ezután is érdemet kíván szerezni. A polgárság a Kossuth-nóta hangjaival vonult fel a Kossuth-utcán s a garadába rakott faklyák messze felcsapó lángjai mellett busult a haza állapotján.

— **A hazafiasan gondolkozó és cselekvő törvényhatósági bizottsági tagok közül két igen tekintélyes bizottsági tag neve mult számunkból kimaradt.** Ezen tévedésünket helyreigazítandó, kijelentjük, hogy Papp Mózes székelyszereszturi tanár és Pálffy Dénes földbirtokos Tarcasfalváról ugyancsak nem tartoznak azon gyászmagyarok közé, akiknek nevét elrettentő példakép gyászkeretben közöltük.

— **Tiszteltetés.** Strattinger Emil kir. pénzügyi tanácsos, pénzügyigazgatónál szombaton a helybeli pénzügyigazgatóság, a pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvétség, az adóhivatal tisztviselői kara, valamint a pénzügyőri

biztos tiszteltetés. Ezt megelőzőleg Roediger Gyula helyettesnél gyűltek össze, aki beszédet intézett a tisztviselőkhez; elismervén az általa 8 hónapig keresztül vezetett pénzügyi adminisztráció menetében kifejtett lankadatlan munkásságukat, melynek eredménye, hogy ő is a beléje helyezett bizalomnak megtehetett. Az éljenzéssel fogadott beszéd után Roediger vezette a tisztviselőket Strattinger Emil pénzügyi tanácsos elé, ahol rövid, de magvas szavaiban az új pénzügyigazgató érzelmeinek elevenére tapintott. Azon kívánságának adván kifejezést, hogy itt tartózkodása enyhítő balsamként hasson fájó szívére (három gyermeke van itt eltemetve) s kérte, hogy tisztviselőtársait fogadja jóindulatába. Strattinger halásan köszönte meg a nem várt kitüntető bizalmat. Könyves szemekkel emlékezett meg azon hantokról, melyek őt e városba folyton visszavonzották. A munkában jó példával fog előljárni s kéri tisztviselő társainak őszinte bizalmát. Viszont ő is a hivatalos teendőin kívül csak egy célt ismer, tisztviselői társain segíteni, őket becsületes munkájukban támogatni. Szeretettel méltó szíveséggel szorított kezét a küldöttség minden tagjával, akik végül lelkesen megjelenezték.

— **Közügylési esemény.** A hosszúságos akció vége is a „főispán“ formális felesküvése lett. De konstatajuk, hogy Ugron János „főispán“ sába alatt tette le az esküt. Ugyanis legnagyobb subája lévén Koncz Ármán gyógyszerésznek, reá terítették s úgy csempészték be a közgyűlési terembe. Így is tette le az esküt, mert rajta felejtették, avagy az is lehet, hogy tojás elleni paizsnak hagyták ott, félve az ellenzék ilyen irányú ténykedésétől.

— **Tejszövetkezet a megyében.**

Mig Marostorda vármegyében a tejszövetkezetek száma már 25 felé jár, addig nálunk eddig egyetlen tejszövetkezet sem működött, élénken mutatva hátramaradásunkat. A miniszteri kirendeltség most Kobátfalván létesítette az első tejszövetkezetet. A Svédországból hozott modern gépeket mult héten állította be Vencel Dezső királyi vajmester és e hó 12-én a szövetkezet üzemét már meg is kezdte. A vajjat jó áron egy budapesti exportörnek adta el, a ki azt Budapestre, Bécsbe, sőt Berlinbe viszi. A lefőlözött tejet a községbeli lakosok viszik el olcsó áron és így a nép táplálkozása is javul. Később a szövetkezet juhturó gyárat fog létesíteni és sertéshizlaldát is állít be a kirendeltségtől kapott fajsértésekkel. A tejszövetkezetet Robonyi Adolf birtokos vezeti és őt a környékbeli papok és tanítók támogatják, mint igazgatósági tagok. A nép bizalmatlansága — mint minden ismeretlen új dologgal, úgy ezzel szemben is — nagy volt, de most már fényes kilátásokkal kecsegtet a jövő. A részjegyek száma aláírásakor volt mintegy 60 és most már 180 körül jár, de még folyton jönnek jelentkezők a környékbeli községekből is, úgy, hogy ha így halad, akkor újra már gőzüzemű motorhajításra kell a gépeket berendezni.

— **Alkotmány védelem.** Id. báró Wesselényi Miklós nagygyűlésre hívja az erdélyi rész független érzelmeit, igaz magyar polgárságát Kolozsvárra, hol folyó évi november 19-én d. e. 10 órakor a városi vigadóban határoznak a nemzeti ellenállás és

alkotmányunk védelmének szent ügyében. A nagygyűlésen vármegyénkből is többen fognak résztvenni.

— **Az eskü után...** A „főispáni eskü“ után vacsorára gyűlt össze a gyászmagyarkák serege a Budapest-szálló kistermében. Az este 7 órára várt „vendégek“ azonban csak 9 óra után juthattak a fehér asztalhoz, ahol Ugron János adminisztrátor is megjelent. A hosszúságos várakozás alatt a tokány alaposan megközmösödött és a bor szörnyen megecetesedett. Ehhez járult a vad-almaizü pohárköszöntők sokasága. A hangulatot találon jellemzi a következő vers, melyet Arany János után szabadon fordítva közlünk:

Ott iszik Ugron is hűvel sorban:
De mintha keserűt érezne a borban.
Haza megy, komor lesz, szó kifogy belőle,
Kornyadoz, el is megy aznap esztendőre...

— **Gazdakörök tanulmányi kirándulása.** A Kobátfalván működő tejszövetkezet megtekintésére és az ottani üzem tanulmányozására e hó 21-én (kedden) több gazdakör kirándul Kobátfalvára. A kirándulók reggel 9 órakor érkeznek meg, midőn az állami vajmester a gépek megindítása mellett magyarázatokkal fog szolgálni az érdeklődőknek.

— **Hollaki és Ugron.** A megye közgyűlésén indítványba volt hozva Hollaki távozó főispán arcképének lefestése. Elmaradt. Így lett Hollaki képtelen és Ugron János mindegyre képes.

— **Gazdakörök statisztikája.** A magyar gazdaszövetség egyik legutóbbi kiadványában közli Magyarország vármegyéiben alakult gazdakörök számát. Mult évben a gazdakör legtöbb volt Nógrád vármegyében (47), viszont Udvarhely megye volt a legutolsó egyike. Ezelőtt 2 évvel nálunk volt gazdakör: egy a szentkirályi, utána a keresztesi. 1904. évtől fogva, tehát rövid 1½ év alatt az egész országban a gazdakörök száma a legtöbb lett Udvarhely vármegyében, tehát ezen a téren a mi vármegyénk vezet! Ma ugyanis a miniszteri kirendeltség megbízottjától nyert hiteles értesülés szerint vármegyénkben van gazdakör 75, tehát az összes községek számának (135) 55%-a van gazdakörben tömörülve. Az összes községek több mint felénél tehát vezetnek és oktatják a népet „tanácsosál“ a gazdasági téren, a mihez a kirendeltség révén „kalács“ is járul.

— **Tanítócska.** Lapunk mult számában a nemzeti küzdelem letörésére vállalkozó egyik tanítót tanítócskának címeztük. Ez a közgyűlésen is szóba került. Gyarmathy Dezső főszerkesztőnk magyarázta meg ennek értelmét. Nem lesz érdektelen ismételnünk. «A tanítói kar minden tekintetben közbeesülést érdemlő testület, de mégis vannak, kik vizsgálást követnek el, ezek pedig a testület rovására lesznek felsorolva. A testület érdekében tartom szükségesnek ezeket megkülönböztetni a testület igen sok jeles tagjától, mint kicsiny alakokat tanítócskáknak címezve.»

— **Újabb szövetkezetek a megyében.** Az itteni gazdaközönség, amit eddig mulasztott, most ugylátszik fölrázva tespedéséből, pótolni akarja és rohamos lépésekkel halad előre. A kisczarda gazdasági előrehaladásának legnagyobb emeltyűje: a tejszövetkezet most indult meg e vármegyében, a legelső Kobátfalván. Ezen példa nyomán a miniszteri kirendeltség

megbízottja egyik tejszövetkezetet alakítja a másik után, ami fő: állatbiztosító szövetkezettel kapcsolatban. Megalakult a második állatbiztosító és tejszövetkezet Ujszéke-lyen a gazdakör kebelében. S z á s z Elek elnöksége mellett, a harmadik Muzsnán M á t y á s János elnöksége mellett a gazdakör tagjaiból. Alakulás alatt vannak még Szentegyházsfaluban, Magyóroson. Olaszteleken, Siménfalván, Homoródszentmártonban, Homoródszentpálon, Szentkirályon. A gazdakörök tehát termik gyümölcsöket. Még ebben az évben kilátás van reá, hogy az állatbiztosító és tejszövetkezetek száma tízre fog rugni, átalakítva egy-egy vidék egész gazdasági ősi berendezését és megnyitva a lassu, de biztos vagyonsodás forrásait.

— **A haladó-kör új lapja.** Értesülésünk szerint egy új lap fog megindulni városunkban. Ez azért vált szükségessé, mert az „Udvarhelyi Híradó“-t még ingyen és bérmentve sem akarta senki olvasni. Ugy gondolták tehát, hogy a „haladók“ új-ujságát az „Udvarhelyi Híradó“-val kapcsolatosan küldik meg a tokányrend lovagjainak, így remélik, hogy ennek néhány olvasója is asszimilálódik — haladó-pártivá. Új évkor azután az „Udvarhelyi Híradó“ nyugovóra térne. Az új lap szerkesztőjéül alkalmasabb ember hiányában Koncz Ármán gyógyszerészt, a tyukszemtapaszok avatott kezelőjét és a haladó-párt legnagyobb interpretátort emlegetik. Gratulálunk!...

— **Segély a parajdi tűzkárosultaknak.** A miniszteri kirendeltség a parajdi tűzkárosult kisczardáknak, kiknek vetőmagja, gazdasági felszerelése pusztult el, 1000 K segélyt eszközölt ki. Az egettek nagyrésze napszámos volt és azok részben már kaptak, részben még kapni fognak inségsegélyt. Most ezen 1000 koronából csupán földműveléssel foglalkozó kisczardák segélyeztetnek, kiknek száma 15. A gazdák diószegi óriásbuza, champlein járó buza, tengeri árpa, zab vetőmagvat, vas váltó ekéket, vas boronákat, szekereket kapnak, hogy megakadt gazdasági üzemüket ismét folytathassák.

TANÜGY.

Tanitógyűlés. Az udvarhelyvármegyei Tanító-Egylet „Homoródvídeki Tanítókköre“ Homoródmáson f. hó 23. d. e. 9 órakor köri gyűlést a következő tárgysorozattal tartja meg: 1. Elnöki megnyitó. 2. Előző gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása. 3. Gyakorlati tanítást tart Kriza Sándor helybeli áll. isk. igazgató. 4. Felolvas Pataki József dályai áll. isk. tanító. „Milyen családi viszonyok között elnek a hazugsághoz szokott tanítványok?“ c. tételről. 5. Felolvas Kriza Sándor helybeli áll. iskolai igazgató „Mivel szokta tanítványait igaz, őszinte beszédre szoktatni?“ c. tételről. 6. Szavaltat Vári Elek h-keményfalvi állami tanító által. 7. Felolvas Jakab József muzsnai állami isk. igazgató „Az iszákosság elleni védekezés és az iskola“ című tételről. 8. A jövő évi költségvetés megállapítása és a tagsági díjak befizetése. 9. Négyes énekszólammal ének, előadják: Kiss Mózes abásfalvi, Deák Mózes h.-ujfalvi, Derzsi Géza bágyi és Vári Elek h.-keményfalvi tanítók. 10. Jelentések, indítványok tárgyalása. 11. A jövő gyűlésnek helye és tárgysorozata. 12. Elnöki zárszó s végül közös ebéd. Ez ülésre a kör tagjai s tanügybarátok tisztelettel meghívotnak. Homoródmáson, 1905. november 5. Kriza Sándor, köri elnök.

Legolesobb és legesinosabb nyomtatványokat készít Betegh Pál és Társa nyomdája Székelyudvarhely.

BAROMFITENYÉSZTÉS.

Jóváhagyott alapszabály. A földmívelésügyi miniszterium a Székelyudvarhelyen alakult Első székely baromfitenyésztő egyesület alapszabályait 84342—1905. szám alatt jóváhagyta, illetve a bemutatási zárdékkal ellátta.

A KÖZÖNSÉGGÖRÉBŐL.*

Szász virtus.

Ezen cím alatt ebben a lapban f. é. november 9-én megjelent cikk következtében kívánom úgy az én nevem, mint az egész daróc lakosság nevében a »Székely-Udvarhely« tisztelt olvasó-közönsége iránti tiszteletből és annak felvilágosítására a következőket felelni és a tisztelt szerkesztőséget ezeknek a lapjába való felvételére megkérni.

Hogy mennyiben tény, a mit a nevezett cikk írója a f. hó 5-én Daróc történeti eseményekről elbeszél, s hogy mennyiben célszerű nagytit, nem tudhatom; csak azt tudom, hogy ő információt csak egyik részről vehetett, a melyről nagytit nincs kizárva. Ezt előre bocsátván, őszintén kimondhatom, hogy úgy én részemről, mint a helybeli lakosságnak értelmes része mélyen sajnáljuk a szóltan levő botrányos esemény megtörténtét. És én részemről csak azt következtethetem belőle, — a mit máskülönbén úgy is jól tudtam — hogy én nem vagyok annyiban a falu tényleges vezetője, mint a mennyiben a cikkíró ezt rólam állítja.

Abban azonban nem értek egyet a cikkíróval, hogy ő ezen sajnós esetet »szász virtus« névre keresztelte. Mert azt hallottam, és azt tudom, hogy ehhez hasonló események máshelyt is előfordulnak, sőt a »tisztelt házunkban« Budapesten is. És abban sem értek egyet vele, hogy csak egyoldalulag elbeszéli a sajnós eseményt anélkül, hogy ezen esemény előtörténete és előzményei után kutatót volna. És abból, hogy ő nem tette, látható, hogy ő Daróc községnek barátja nem lehet.

Kinek barátja ő, az kitűnik a cikke azon állításából, hogy Török Lajos jegyző a »magyar érdekeknek védelmezője« községünkben. Sajnos, hogy nem fejtette ki azt is a cikkíró, hogy miért van szüksége a magyar érdekeknek védelmezőre nálunk? Van-e talán a községünkben valaki, ki a magyar érdekek ellen működik vagy fáradozik? Ha volna valaki, az nem élhetne nálunk, arról biztosítom a cikkíró. Az azonban igaz, — a mint hallottuk — hogy a jegyző, kinek a község annak idejében megválasztatása által bizalmát nyilvánította, és ki a községtől vette fizetését meg annyi és annyi mellékjövedelmet, a községről ilyen rossz hírt terjesztett az egész megyében, és az is egyik fő-

* Ezen rovatban helyet adunk minden közérdekű felszólalásnak, de a felelősség a beküldőt terheli Szerk.

panaszunk ellene. Mi nem szeretünk mint az állam és a magyar nemzet ellenségei a világ előtt állani.

Török jegyző ellen még más panaszaik is vannak, melyek a büntető törvény szerint elbírálandók. Mi biztosak vagyunk abban, hogy a folyamatban levő fegyelmi vizsgálat világosságra fogja hozni, hogy a községünkben levő általános elkészenettség a jegyző ellen nem csak érthető, hanem jogosult is, és hogy a cikkíró maga is később sajnálni fogja, hogy az ilyen jegyző érdekében — nem a magyar érdekekben — vette kezébe a tollat.

Baku György,
ev. luth. lelkész.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

L. G. Gyfr. A kért zenei művek lapunk kiadóhivatalától megrendelhetők. Szíveskedjék a címetek közölni.

F-i. Megkaptuk. Az a dolog még késik. Beszélünk az őrnagy urral.

Politikai felelős szerkesztő:

Dr. Hinkelér Fels. Ákos.

Társ-szerkesztő és lapfőadó
Betegh Pál

Kiadja: Betegh Pál és Társa újságkiadó intézete.

Sz. 1356—905. kj.

Árverési hirdetés.

Bordos község előjárósága által közhírré tétetik, hogy a tulajdonát képező koresma helyiség az ahhoz kötött italmérési engedéllyel együtt 1906. évi január hó 1-től elkezdőleg 1908. év december hó 31-éig terjedő időre évi 500 korona kiküldetési ár mellett 1905. december 7-én d. e. 10 órakor a körjegyzői irodában nyilvános árverésen használatba fog adni.

A kiküldetési árnak 10 százaléka bántalmézzul az árverést vezető kezéhez készpénzben leteendő.

Feltételek a bordosi körjegyzői irodában megtekinthetők.

Bordos, 1905. év nov. hó 4-én.

Bálint Mihály, Asztalos József
körjegyző. k. bíró.

2—2.

KOCSISOK FÖLVÉTELNEK

évre, havi 36 korona fizetéssel nyári, 4 hónapra havi 45 koronát kapnak, ugyancsak kapnak lakást és tűzfát. Ugyanott fölvételnek 15 éves fiúk kocsisnak 30 K havi fizetéssel.

JÓ GAZDATISZT

szintén kerestetik 60—80 korona havi fizetés, lakás és tűzfát.

FÁBIÁN JÓZSEF

Székelyudvarhelyt.

Hazvezetőnőnek

kerestetik tisztességes székely leány vagy magános székely asszony. Felvilágosítást ad lapunk kiadóhivatala. 1—3

HERMANN GYÖRGY

FESTŐ ÉS ARANYOZÓ SZÉKELYUDVARHELYEN
KOSSUTH-UTCA 16. SZÁM ALATT

Ajánlom magamat a műfestészet többféle ágában u. m. templom, arckép és díszmunkák, valamint címtáblák festésére. Fölvállalok új templomi berendezéseket régi oltárokat, színpadokat stb. kiújítok, festek és aranyozok, legszebb kivitelben és jutányos áron. Továbbá működve ifjaknak, kik a festészetben bevezető utmutatást óhajtanak nyerni, oktatást adok óránként egy korona díjért.

A MIKOR A KERESKEDŐ pihen, helyette a reklám dolgozik.
CARNEGIE.

A „SZÉKELY-UDVARHELY“ hirdetése a leg-eredményesebb.

Nyomatott Betegh Pál és Társa könyvnyomtató intézetében Székelyudvarhelyt, 1905.

Aki társat, pénz kölcsönt stb keres, o o o o o o o o
Aki gyorsan és előnyösen házat, birtokot, üzletet, árut venni vagy eladni akar, Aki bármiféle állást vagy foglalkozást keres, o o o o o o o o
Aki lakást, üzletet, birtokot stb. bérbe venni vagy adni kíván, o o o o o o o o
biztosan és leggyorsabban eléri célját, ha igénybe veszi

a
„SZÉKELY-UDVARHELY“
apró hirdetés rovatát.

Fűszer-, porcellán- és üvegkereskedés!

Csodálatos olcsó a Borhegyi borviz!

— Üvegenként csak 8 fillér. —

Ezen természetes ásványvizet kitűnő eredménnyel használják: hurutos bántalmakban, idült hörghurutban, a gümőkór lerakódásának első stádiumában, a gyomor rendellenes működésében, a májműködés és epekészítés rendellenességeiben, az epekövek eltávolítását szembevetően könnyíti, a bélhurut minden nemében, a nyálkás aranyérben, hasszervi dugulásokban, húgykő képződéseiben, mézes húgyárban, görvél- és mirigydagokban, angolkóros esontlagyulás- és sorvadásokban. — A legkitűnőbb üdítő ital, borral vegyítve páratlan! — Hetenkint háromszor friss töltés! — Raktár
SZENTPÉTERY GERGELYNÉL,
Székelyudvarhelyt

Kászoni Főút vize 14 fillér!

Baross-forrás borvize 8 fillér

SÁRKÁNY S. BANKHÁZA

Telefon 80-89 BUDAPEST, VI., Ó-UTCA 6. Telefon 80-89

a magyar kir. szab. Ösztálysorsjáték főelárusítója.

Sírgöncsim:
Sárkányék Budapest.

Folyó számla: Pesti magyar kereskedelmi banknál és a magyar kir. postatakarékpénztárnál.

Legmagasabb pénzkölcsönt nyújtok sorsjegyekre és elzálogosított sorsjegyeket saját pénzzel megkötve. Kedvező feltételek mellett a kölcsön részletekben is visszafizethető.

Budapesti és vidéki kereskedőknek, iparosoknak váltóit leszámitolom és könnyen törleszthető váltó és személyhitelt nyújtok

TISZTVISELŐK és KATONATISZTEK amortizációs kölcsönt kaphatnak.

Háztulajdonosoknak és földbirtokosoknak

II-ik és III-ik helyre való betáblázásra azonnal folyósíthatok.

Semmiféle előleges jutalékot nem kérek, ugyancsak minden levelet, válasz helyre nélkül is, rögtön elintézek.

SÁRKÁNY S. BANKHÁZA

BUDAPEST, VI., Ó-UTCA 6.

25 év óta törvényszéki bejegyzett cég.

MEGJEGYZÉS: A XVII-ik sorsjáték I-ső osztályu jegyei már megjelentek és kérem egyuttal b. megrendeléseit, a legjobb és legpontosabb kiszolgálásról előre biztosítom, minden nyereményt azonnal kifizetek.

A következő szerencse számokat ajánlom, mert ezek nagy nyereménynyel még nem lettek kisorsolva:

2979	12128	12953	16065	35733	44596
51325	58762	80847	99191	101580	105655

Kivágandó

Megrendelő lap.

Sárkány S. bankháza Budapest, VI., Ó-utca 6. szám.

Megrendelem önöknél a számú

nek árát számu

A nem kívántat tessék áthuzni.

Név:

Lakhely, u. p.:

SZENKOVITS JÁNOS UTÓDA

férfi és női divat-árubáza

Székelyudvarhely, Batthyányi-tér 4. sz.

Iskolás fiuk Diákok részére

Kész ruhák, kalapok, ingek, nyakkendők, harisnyák, cipők és ágyneműek nagy választékban, előnyös és olcsó árakban kaphatók.

Divatos és olcsó ruha-vállalat merték után, a ruhák ingyen takarítottásával.

Legolesobb árak!

Úti bőröndök a legnagyobb választékban.

Nagy választék nyakkendők- és kalapokban